

Turkish Journal of Diaspora Studies

ISSN: 2717-7408 (Print) e-ISSN: 2757-9247 (Online)
Journal homepage: tjds.org.tr

Sivil Toplum Kuruluşlarının Siyasal Katılım Üzerindeki Rolü: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği

Medine Derya Canpolat

To cite this article: Medine Derya Canpolat (2023) Sivil Toplum Kuruluşlarının Siyasal Katılım Üzerindeki Rolü: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği, Turkish Journal of Diaspora Studies, 3(2), 218-242, DOI: 10.52241/TJDS.2023.0063

To link to this article: <https://doi.org/10.52241/TJDS.2023.0063>

Submission Date: July 13, 2023 **Acceptance Date:** September 5, 2023

Article Type: Research Article

2023 Medine Derya Canpolat. Published with license by Migration Research Foundation

Published online: 3 October 2023

Submit your article to this journal [↗](http://tjds.org.tr)

Full Terms & Conditions of access and use can be found at
tjds.org.tr

Sivil Toplum Kuruluşlarının Siyasal Katılım Üzerindeki Rolü: Almanya'daki Türk Diasporası Örneği

Medine Derya Canpolat

Uluslararası İlişkiler, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımını konu edinmektedir. Çalışmanın amacı, Almanya'da teşkilatlanmış ve orada faaliyet gösteren Türk sivil toplum kuruluşlarının (STK) Türk diasporasının siyasal katılımı konusundaki rolünü ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, STK'ların 26 Eylül 2021 günü gerçekleşen Almanya Federal seçimlerine yönelik yürüttüğü faaliyetlere odaklanmaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda, çalışma örneğine dâhil edilen STK'ların sadece Türk diasporasının siyasal katılımını teşvik etmeleri, artırmaları ve çıkarlarını savunan siyasi partilere oy vermeleri konusunda diaspora mensuplarına telkinde bulunmaları bakımından değil aynı zamanda Türk diasporası ve Almanya siyaseti arasında köprü vazifesi görmeleri bakımından da etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Türk Diasporası, Siyasal Katılım, Seçimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Almanya

The Role of Non-Governmental Organizations on Political Participation: The Case of the Turkish Diaspora in Germany

Medine Derya Canpolat

Department of International Relations, Social Sciences University of Ankara, Türkiye

Abstract

This study subjects the political participation of the Turkish diaspora in Germany. It aims to reveal the role of Turkish non-governmental organizations (NGOs) organized and operating in Germany in the political participation of the Turkish diaspora. For this purpose, it focuses on the activities of NGOs for the federal elections held in Germany on September 26, 2021. It was designed as a case study from qualitative research methods. As a result of the analysis of the data obtained within the scope of the research, it has revealed that the NGOs included in the study sample not only encourage and increase the political participation of the Turkish diaspora in Germany and encourage the members of Turkish diaspora to vote for political parties that defend their interests, but also serve as a bridge between the Turkish diaspora and the politics of Germany.

Keywords

Turkish Diaspora, Political Participation, Elections, Non-governmental Organizations, Germany

Giriş

Federal Almanya İstatistik Dairesi güncel verilerine göre, 83.2 milyon olan Almanya nüfusunun 11.8 milyonu yabancı uyruklu kişilerden, 22.3 milyonu ise göçmen kökenli Alman vatandaşlarından oluşmaktadır. Yabancı uyruklu nüfusun yaklaşık 1.5 milyonunu Türk vatandaşı olanlar (Destatis Statistisches Bundesamt, 2022), göçmen kökenli nüfusun ise 1.5 milyondan fazlasını Alman vatandaşlığına geçmiş veya çifte vatandaş olan Türkler oluşturmaktadır. Dolayısıyla Almanya'da yaşayan Türk nüfus, 3 milyondan fazladır (Schühler, 2018). 30 Ekim 1961 tarihinde Türkiye ile Federal Almanya arasında imzalanan Türk İşgücü Anlaşması kapsamında Türkiye'den Almanya'ya göç etmeye başlayan Türkler zamanla aile birleşmesi, iltica ve beyin göçü gibi çeşitli sebeplerle göç etmeye devam etmiştir (Ünver, 2015, s. 93). Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşı iken Almanya'ya göç eden ve orada Türk vatandaşlığını koruyarak, Alman vatandaşlığına geçerek ya da çifte vatandaş olarak yaşamlarını sürdürmeye devam eden kişiler ile bu kişilerin izleyen

CONTACT Medine Derya Canpolat mderya.canpolat@gmail.com

Received: July 13, 2023; Revision: August 30, 2023; Accepted: September 5, 2023; Article Type: Research Article

nesilleri hiçbir etnik, dini ya da ideolojik ayrım gözetilmeksizin bu çalışmada Türk diasporası olarak adlandırılmıştır.

Başlarda geçici süreliğine Almanya'ya göç eden Türk diasporası mensupları her ne kadar para biriktirip Türkiye'ye dönmeyi planlasalar da Almanya'da kalıcı olmaya başlamış ve süreç içinde belirginleşen çeşitli ihtiyaçları doğrultusunda sivil toplum kuruluşu (STK) kurmaya başlamıştır (Abadan-Unat, 2017, s. 257-259). STK'lar, sivil toplumun ihtiyaçlarını belirleyip kamuoyu ile paylaşma ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik adımlar atma rolü bulunan vakıflar, kooperatifler, dernekler, kulüpler, meslek odaları, sendikalar, platformlar, girişimler ve inisiyatifler gibi kâr amacı gütmeyen oluşumları kapsamaktadır (Çiftçi, 2012). Almanya'da yaşayan Türk diasporası mensupları tarafından ihtiyaçları doğrultusunda kurulmuş bu oluşumların tamamı, çalışmada Türk STK'lar olarak adlandırılmıştır.

Almanya'daki Türk STK'ların kurulması ve faaliyet alanlarının belirlenmesi, Türklerin Almanya'ya göç etme süreçleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, Türklerin STK kurma süreci göç süreci ile bağlantılı olarak bu çalışmada 1961-1973, 1974-1983, 1984-1999 ve 2000'ler olmak üzere dört dönemde ele alınmıştır. Buna göre, 1961-1973 arası ilk dönemde Türkler, her iki devletin imzaladığı anlaşma kapsamında Almanya'ya göç etmiştir. Geçici süreliğine işgücü oluşturmak amacıyla Almanya'ya göç eden bu nüfusun çoğunluğunu kırsal kesimden gelen erkekler oluşturmuştur. Birikim yapıp Türkiye'ye dönmeyi planlayan bu nesil, çoğunlukla çalıştıkları fabrikaların yurtlarında kalmış ve mesai sonrasında bir araya gelip Türkiye gündemini takip ederek vakit geçirmişlerdir. Bununla birlikte, dini ve sosyal temelli bir takım ihtiyaçları belirmiş ve bu ihtiyaçları gidermek için örgütlenerek hem sosyal alanda eğlenebilecekleri hem de ibadet edebilecekleri girişimlerde bulunmuşlardır. Bu girişimler sonucunda ise kaldıkları yurtlarda namaz kılabilecekleri odalara sahip olmuşlardır. İlk cami derneklerinin temeli de bu odalarda atılmıştır (Abadan-Unat, 2017, s. 86-87). Takiben, ekonomik ve politik sorunları doğmuş, bu sorunları çözmek için ise sosyal faaliyetleri de kapsayan işçi dernekleri kurmaya başlamışlardır. 1962 yılında kurulan Köln ve Çevresi Türk İşçileri Derneği, Türk diasporasının ilk örgütlü yapısıdır. Bu örgütlenmeyi 1965'te kurulan Türkspor futbol takımı takip etmiştir. Bir başka deyişle, bu dönemde Türkler dayanışma STK'ları oluşturmuştur (Karagöz, 2001).

1974-1983 arasındaki ikinci dönemde Türkler, aile birleşmeleri ve siyasi hareketlerle Almanya'ya göç etmeye devam etmiştir. Bu sayede hem Almanya'daki Türk nüfusu artmış hem de Almanya'da misafir işçi konumunda olan Türkler artık kalıcı olduklarını fark etmeye başlamıştır (Vermeulen & Berger, 2008). Ancak 1980 Askeri Darbesi sonunda Almanya'ya göç eden 1 milyondan fazla Türk ile önceden göç edenler arasında Türkiye'deki siyasi atmosferle ilintili olarak kutuplaşmalar başlamıştır. Bir başka deyişle, milliyetçi ve komünist ideolojilere sahip olan Türkler, Türkiye'deki siyasi çalkantıyı Almanya'daki sosyal yaşamlarına yansıtmıştır (Karagöz, 2001; Adıgüzel, 2004). Dolayısıyla ilk olarak dini

çatı altında örgütlenen Türkler, bu dönemde siyasi ve mezhepsel görüşleri doğrultusunda STK kurmaya devam etmiştir (Ostergaard-Nielsen, 2003). İslam Kültür Merkezleri Birliği (VIKZ, 2022), Sosyal Demokrat Halk Dernekleri Federasyonu (HDF, 2022), Hürriyetçi Türk-Alman Dostluk Cemiyeti (Hür-Türk, 2022), Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu (DİDF, 2022), bugünkü adı Almanya Türk Federasyon olan Almanya Demokratik Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu (Almanya Türk Federasyon, 2022) ve bugünkü adı İslam Toplumu Milli Görüş olan Avrupa Milli Görüş Teşkilatı (IGMG, 2022) bu dönemde kurulan STK'lardan bazılarıdır. Başlangıçta dertleşme mekânları olarak kullanılan ve bu dönemde sayısı oldukça artan STK'lar, zamanla kültürel adaptasyonu kolaylaştıracak seminerler vererek Almanya'daki Türk diasporasının kamuoyu oluşturmada önemli rol oynamıştır (Bulut, 2012).

1984-1999 yılları arasındaki üçüncü dönemde, Almanya'da artık geçici olmadıklarını anlayan Türkler, evlilik göçünün önünü açmışlardır. Başka bir deyişle, Almanya'da doğup büyüyen Türk gençleri evlilik birliklerini tesis ederken kendilerine Türkiye'den eş seçmişlerdir. Böylece, Almanya'da giderek kalıcı hale gelen Türklerin yeni ihtiyaç ve beklentileri doğmuş ve kurdukları STK'lar Almanya'da giderek çeşitlenen ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olmuştur (Şit, 2021). Bu anlamda, Türk diasporasına İslam dini dersi verilmesini sağlamak amacıyla Almanya İslam Konseyini (ISLAMRAT); diasporanın dini ve milli kimlikleriyle yaşayabilmesine katkı sağlamak amacıyla Avrupa Türk İslam Kültür Dernekleri Birliğini (ATİB) kurmuşlardır. Aleviler adına hak talep amacıyla Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonunu (AABF) kurarken Atatürkçü düşüncüyü anlatmak ve yaygınlaştırmak amacıyla Almanya Atatürkçü Düşünce Derneğini (ADD) kurmuşlardır. Türk diasporasının politika ve yönetim mercilerinde ortak çıkarlarını savunmak amacıyla Almanya Türk Toplumu (TGD), insan haklarına hizmet etmek amacıyla da İnsan Onuru ve Hakları Örgütünü kurmuşlardır. İlaveten, Almanya'daki radikal kuruluşların etkisini kırmak ve Türklere dini konular başta olmak üzere sosyal ve kültürel konularda yardımcı olunmasını sağlamak amacıyla Türkiye Cumhuriyeti tarafından da Almanya'da, Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) teşkilatı kurulmuştur (Perşembe, 1996; Atılgan, 1999; Karagöz, 2001; Adıgüzel, 2004). Başka bir deyişle, bu dönemde Almanya'daki Türk diasporası dini, etnik ve ideolojik kimlikleri üzerinden örgütlenmeye devam etmiş ve giderek heterojen bir yapıya bürünmüştür. Bu kimliklerin mevcut STK'ların parçalanmasına ve yenilerinin oluşmasına sebebiyet verdiği de bilinmektedir. Örneğin; ATİB, ADÜTDF'ten ayrılan kişiler tarafından kurulmuştur.

2000'leri kapsayan son dönemde ise göç hareketi değişiklik göstermiş, Türkler artık eğitim amaçlı ya da profesyonel yüksek nitelikli göçmenler olarak Almanya'ya göç etmeye başlamış ve bu dönemde de farklı ihtiyaçları doğrultusunda STK kurmaya devam etmişlerdir. Örneğin, dini ve siyasi görüşlerin üzerinde Türk diasporasının ve Türkiye'nin çıkarlarını korumaya yönelik Avrupa Türk Demokratlar Birliği'ni (Adıgüzel, 2011, s. 71-76) ve başta Türk diasporası olmak üzere göçmen kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi

yaşama eşit ve bağımsız katılımını sağlamak amacıyla Göçmen Kadınlar Birliği'ni (*Göçmen Kadınlar Birliği*, 2022) kurmuşlardır. Akabinde, Türk diasporasının sorunlarını yerel yöneticiler ve kurumlar ile iş birliği çerçevesinde çözüme ulaştırmak amacıyla Avrupa Sivil İnisiyatif Platformunu (ASİP) (*BW News*, 2017) oluşturmuşlardır. Bu örneklerden anlaşılacağı üzere, Almanya'daki Türk diasporası bu dönemde dini, milli ve siyasi kimlikleri üzerinden örgütlenmeye devam etmenin yanı sıra, inanç ve ideoloji üstü yapılanmalar da oluşturmuştur.

Günümüzde Almanya'da bulunan Türk STK'lar, hem Almanya'da 61 yılı geride bırakan Türk diasporası mensupları arasında birlikteliği güçlendirmek hem Türklerin Almanya'da toplumsal hayata katılımını artırmak hem de Almanya'daki ırkçılık ve yabancı düşmanlığı gibi meselelerle mücadele etmek gibi amaçlarla faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte, STK'lar devletin güven, toplumunsa bağlılık duyacağı yapılanmalardır ve faaliyetleri doğrultusunda hem sosyal hem de siyasi yapıyı değiştirme güçleri bulunmaktadır (*Adıgüznel*, 2011). Demokrasinin önemli bir göstergesi olarak kabul edilen STK'lar, yönetim biçimi temsili demokrasiye dayanan Almanya'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Çünkü halkın doğrudan temsiline olduğu Federal Meclis (Bundestag) ve eyalet temsilcilerinin yer aldığı Eyaletler Meclisi (Bundesrat) olmak üzere iki kanatlı yasama organına sahip olan Almanya'da sadece vatandaşların değil aynı zamanda göçmenlerin de siyasal katılım hakları bulunmaktadır. Fakat Almanya hükümeti vatandaşlar ve vatandaş olmayanlar için ayrı düzenleme yapmıştır. Buna göre, Alman vatandaşı olan 18 yaş üstü bireyler federal ve yerel düzeylerde seçme ve seçilme hakkını kullanabilmektedir (*Sakman*, 2015, s. 55-59). Alman vatandaşı olmayan yabancı statüsündeki kişiler ise, eyalet düzeyinde bir siyasal katılım platformu olma özelliği taşıyan Uyum Meclisleri düzeyinde meclise üye olmak veya üye seçmek şeklinde siyasal katılım sağlayabilmektedir (*Balcı*, 2017). Bu bağlamda, Almanya'daki Türk diasporasının da siyasal katılımı, vatandaşlık faktörüne bağlı olarak farklılaşmaktadır. Alman vatandaşı olan Türkler aktif bir şekilde yerel ve federal düzeyde seçme-seçilme hakkından faydalanabilmekteyken Alman vatandaşı olmayan Türkler dilekçe yazma, sendikalara, siyasi partilere ve Uyum Meclislerine üye olma şeklinde dolaylı yollardan siyasal katılım hakkından yararlanabilmektedir (*Hasırcı*, 2008).

Bu çerçevede, Türk diasporasının Almanya'daki siyasal yaşama katılımı ilk olarak iş ve eğitim gibi görece basit konularda yerel düzeyde dilekçe yazmakla başlamıştır. Zamanla çeşitlenen sorunlarla başa çıkmak ve toplumsal aidiyeti güçlendirmek amacıyla ekonomik, dini, kültürel ve sosyal açıdan örgütlenmeye başlamış, taleplerini dile getirerek sosyal hattan dışlanmaya karşı mücadele etmiş ve sendikalara üye olmuştur (*Hasırcı*, 2008, s. 137). Nihayetinde, siyasi partilere üye olarak veya kendi partilerini kurarak seçme ve seçilme hakkını kullanmaya başlamıştır. Türk asıllı milletvekilleri, ilk kez 1987 yerel seçimlerde Berlin Parlamentosuna ve 1993 yılındaki eyalet seçiminde Hamburg Eyalet Parlamentosuna girmiştir. 1994 yılı Almanya federal seçimlerinde ise Türk asıllı milletvekilleri

ilk kez Almanya Federal Meclisine girmiştir. Takip eden seçimlerde de Türk diasporasının parlamenter düzeyde temsili devam etmiştir (Sakman, 2015, s. 97-115). Etkin bir şekilde siyasal katılımı gerçekleştirmek amacıyla Türk diasporası mensupları, üyesi oldukları partilerde görev almış, parti içi rekabete girmiş ve parti toplantılarına katılmışlardır. Böylece partilerde eş başkanlık veya başkan yardımcılığı, eyalet hükümetlerinde bakanlık, müsteşarlık, belediye başkanlığı, belediye başkan yardımcılığı veya meclis üyeliği görevi yürütenler arasında Türk diasporasından siyasetçiler yer almaya başlamıştır (Bulut, 2012, s. 41-46). Siyasetteki bu girişim ve faaliyetlerinin ardından Türkler kendi partilerini de kurmaya başlamıştır. 2010 yılında kurdukları ilk parti Adalet ve Yenilik için Birlik Partisi (BIG- Partei), yerel ve federal seçimlere katılmış ancak yeterli oy oranına ulaşamadığı için etkili olamamıştır. Bremen Entegrasyon Partisi (BIP) ismiyle kurdukları ikinci parti ise eyalet temelinde kalmış, seçimlerde yeterli oya ulaşamadığından siyasi varlık göstere-memiştir (Sakman, 2015, s. 108-109). Fakat Türk diasporasının siyasal yaşama katılımı ve temsili devam etmiştir.

Türk diasporası seçme-seçilme hakkını kullanarak ya da seçtiği temsilciler vasıtasıyla siyasal yaşama katılırken Türk STK'lar, demokratik katılımın gerçekleşmesine zemin oluşturmakta ve toplumun ihtiyaçlarını kamu kuruluşları nezdinde temsil ederek kal-kınma politikalarının belirlenmesine, insan haklarının iyileştirilmesine ve toplumsal bilincin gelişmesine katkı sağlamıştır (Dartan, 2012). Bu anlamda, ilk olarak 2013 Federal seçimlerinde Avrupalı Türk Demokratlar Birliği "Haydi Sandık Başına" adlı farkındalık oluşturma kampanyası başlatmış ve Türk diasporasının seçimlere katılması için toplantılar düzenleyerek, seminerler vererek, seçim broşürleri dağıtarak, çeşitli kişi ve kurumları ziyaret ederek siyasal katılımı teşvik etmiştir. Bu çalışmalar neticesinde, 11 Türk asıllı Milletvekili Federal Meclise girmeyi başarmış ve ilk kez Göç, Mülteciler ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanlığı görevine bir Türk asıllı getirilmiştir. Bu sonuç Türkler için ciddi bir siyasi başarı teşkil etmiştir (Sakman, 2015, s. 111). STK'ların siyasal katılımı teşvik edici çalışmalarının takip eden seçimlerde de devam ettiği bilinmektedir. Bu nedenle 26 Eylül 2021 tarihinde gerçekleşen Almanya Federal seçimlerine yönelik Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımı hususundaki rollerini inceleyerek ortaya koymak önem arz etmektedir.

Fakat literatürde Almanya'da yaşayan Türk diasporasının siyasal katılımını ve STK'ları inceleyen çalışmalar nicelik ve kapsam bakımında oldukça sınırlıdır. Bu sınırlı çalışmaların kapsam bakımından STK'ların kurulma ve gelişim sürecini (Atılğan, 1999; Karagöz, 2001; Adıgüzel, 2011; Çınar, 2017; Şit, 2021); din, eğitim, etnik köken ve kimlik ile ilişkisini (Perşembe, 1996; Kılıçarslan, 2001; Kara ve Yaylı, 2017; Şimşek, 2019); sosyal, ekonomik ve politik ayrımcılıkla mücadelesini (Sezgin, 2018); dış dünyadaki çeşitli aktörlerle ilişkisini (Kocagöz, 2017) ve Türkiye siyaseti ile Almanya siyaseti açısından rolünü (Amelina ve Faist, 2008; Sezgin, 2008; Dartan, 2012; Oner, 2014) içerdiği görülmektedir. Her ne kadar literatürde Almanya'daki Türk diasporasının Almanya'daki siyasal

yaşama katılımını ve seçmen davranışını konu edinen ve bu konuyu seçimler üzerinden analiz eden çalışmalar yer alsada (Hasırcı, 2008; Aktürk, 2010; Erdoğan, 2013; Sakman, 2015; Arslan, 2019; Özdoğru, 2019; Arslan, 2021), Türk STK'ların siyasal katılıma etkisini doğrudan konu edinen çalışmaların (Adıgüzel 2004; Bulut, 2012) sayıca azlığı ve güncel olmayışı dikkat çekmektedir. Türk STK'ların Almanya'daki Türklerin siyasal katılımı üzerinde etkili bir rol oynayıp oynamadığı ise pek açık değildir. Bu anlamda, literatürde bir boşluk olduğu düşünülmektedir. Bundan hareketle mevcut çalışma, Almanya'da teşkilatlanmış ve orada faaliyet gösteren Türk STK'ların Türk diasporasının siyasal katılımı konusundaki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, 26 Eylül 2021 tarihinde gerçekleştirilen Almanya Federal seçimlerine odaklanmakta ve aşağıdaki araştırma sorularına cevap aramaktadır:

1. Türk diasporasının Almanya'daki siyasal katılımı üzerinde Türk STK'ların rolü nedir?
2. Almanya'daki Türk STK'ların 26 Eylül Almanya Federal seçimleri için yürüttüğü faaliyetler nelerdir?
3. Almanya'daki Türk STK yöneticilerinin siyasal katılım konusundaki görüş ve önerileri nelerdir?

Dört kısımdan oluşan çalışmanın girişi takip eden ilk kısımda çalışmanın yöntemi üzerinde durularak araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizi açıklanacaktır. İkinci kısımda, içerik ve doküman analizine tabi tutulan verilerden elde edilen bulgular sunulacak ve Almanya'daki Türk diasporasının siyasal yaşama katılımları açısından STK'ların rolü yorumlanacaktır. Takip eden son kısımda ise araştırma son değerlendirmelere yer verilerek çalışma sonlandırılacaktır.

Yöntem

Ele alınan konuyu, Almanya'da faaliyet gösteren STK'ların internet üzerinden yapmış oldukları paylaşımlara ve STK yöneticilerinin görüşlerine başvurarak incelemek ve elde edilen veriyi araştırma sorularıyla ilişkilendirerek yorumlamak amacıyla, bu çalışmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Çalışmanın deseni, bir olguyu kavrayabilmek için karmaşık sosyal birimleri araştırma imkânı veren, verilerin zengin ve bütüncül bir şekilde toplanmasını sağlayan ve sistematik sonuçlar çıkararak yoğun betimleme sunan vaka çalışmasıdır (Merriam, 2018, s. 50-51). Çalışmanın evrenini Almanya'da faaliyette bulunan tüm Türk STK'lar oluştururken; çalışmanın örneklemini Türklerin yoğun olduğu Kuzey Ren Vestfalya, Baden-Württemberg ve Hessen eyaletlerindeki (Veri Bankası, 2021) altı STK oluşturmaktadır. Çalışma grubu ise bu STK'larda görev yapan altı yöneticiden oluşmaktadır (bk. Tablo 1). Çalışma grubu amaçlı örnekleme çerçevesinde belirlenmiş ve araştırma konusu hakkında daha kapsamlı ve aydınlatıcı bilgi sağlayacağı düşünülen kişiler (Christensen, Johnson, & Turner, 2020, s. 176) çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Örnekleme ve Çalışma Grubu

N	Eyalet	STK	Görüşülen
1	Hessen	Almanya Türk Toplumu	Eş Başkan ¹
2	Baden Württemberg	Avrupa Sivil İnisiyatif Platformu	Genel Başkan
3	Kuzey Ren Vestfalya	Avrupa Türk İslam Kültür Dernekleri Federasyonu	Gençlik Kolları Başkan Yardımcısı
4	Kuzey Ren Vestfalya	Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu	Yürütme Kurulu Eski Başkanı
5	Kuzey Ren Vestfalya	Uluslararası Demokratlar Birliği	Genel Başkan
6	Kuzey Ren Vestfalya	İslam Toplumu Millî Görüş	Ülke Araştırmaları Koordinatörü

Çalışmada hem araştırma konusunun daha iyi anlaşılmasını hem de araştırmanın geçerliliği ile güvenilirliğini sağlaması bakımından çoklu veri kaynakları kullanılmıştır. Bu bağlamda, veri toplama aracı olarak “ikincil veriler” ve “görüşme tekniği” kullanılmıştır. İkincil veriler olarak örnekleme dâhil edilen STK’ların web siteleri ve sosyal medya hesapları (Facebook, Instagram, Twitter, YouTube) arşivlenmiş araştırma verileri bağlamında incelenmiştir. Bu veri toplama aracının kullanılma sebebi; STK’ların geçmişte meydana gelmiş zaman dilimlerinde yapmış olduğu paylaşımlara ulaşma ve bu paylaşımlar hakkında bilgi sahibi olunmasına olanak sağlamasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 191-192). Bu bağlamda, altı STK’nın 1 Ocak 2021 tarihinden 26 Eylül 2021 Almanya Federal seçimleri gününe kadar internet üzerinden yapmış oldukları paylaşımlar incelenerek seçime yönelik paylaşımları doküman analizine tabi tutulmuştur. Sözcüklerin farklı içeriklerde farklı anlamlar taşıma ihtimali olduğu için analiz birimi olarak içerik belirlenmiştir. Elde edilen verilerin daha derinlikli biçimde anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için de görüşme tekniğine başvurulmuştur.

Görüşme tekniği, rasgele seçilmiş örnekleme çevrim içi uygulanabilir olması, derinlemesine bilgi sağlaması ve katılımcıların bakış açısı ve düşünme yolu hakkında bilgi vermesi bakımından (Christensen, Johnson, & Turner, 2020, s. 59) tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, çalışmanın örnekleminde yer alan STK’larda görev yapan altı yönetici ile e-mail veya sosyal medya hesapları üzerinden iletişime geçilmiştir. Akademik etik esaslarına uygun olarak her bir yöneticiye çalışmanın konusu, amacı, yöntemi hakkında detaylı bilgi verilerek çalışmaya katılmaları konusunda onayları alınmıştır. En nihayetinde Kasım 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde literatürden yararlanılarak hazırlanan yarı yapılandırılmış form kullanılmıştır. ZOOM üzerinden çevrim içi gerçekleştirilen görüşmeler en az 41 en fazla 122 dakika sürmüştür. Miles ve Huberman (1994) nitel araştırma yöntemlerinden elde edilen verilerin betimsel ya da içerik analizi yaklaşımıyla analiz edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bundan hareketle,

¹ Araştırmanın yapıldığı dönemde görüşme gerçekleştirilen TGD Eş Başkanı, 2022 yılında bu görevinden ayrılmıştır.

görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Bunun sebebi, içerik analizinin betimsel analize göre daha derin bir işleme tabi tutulması ve bu işlem sonucunda betimsel analizle fark edilemeyecek kavram ya da temaların keşfedilebilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 242). Görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilirken ilk olarak, kullanışlı olabilecek her veri parçasını belirleyecek açık kodlama yapılmıştır. Daha sonra Glaser'in (Theoretical Sensitivity, 1978) önerdiği gibi, verilerin en güvenilir kısımlarını filtrelemek ve en doygun kategorilere ulaşmak için seçici kodlama yapılmıştır. Elde edilen kodlardan birbiriyle ilişkili olanlar gruplandırılarak araştırmanın amacına cevap verebilir nitelikte bir tematik çerçeve oluşturulmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler, oluşturulan bu çerçeve ekseninde açıklanmaya çalışılmış ve çalışmanın geçerliliği ile güvenilirliğini artırmak adına görüşülenlerin cümlelerine doğrudan atıflar yapılarak yorumlanmıştır. Yöneticiler, STK'daki görevlerinin çalışma kapsamında paylaşılmasında herhangi bir sakınca görmediklerini beyan ettikleri için bu bilgiler çalışmada doğrudan sunulmuştur. Ancak yöneticilerin kişisel bilgileri akademik gizlilik ve etik ilkeleri gereğince çalışmada paylaşılmamıştır. Doküman analizi ile ulaşılan sonuçlar ise STK'ların seçim faaliyetleri kapsamında yürüttükleri faaliyetler kategorisi ile ilişkilendirilmiş ve görüşmelerde toplanan bilgiler ile birlikte değerlendirilerek çalışmada sunulmuştur.

Veri çeşitlenmesi sayesinde görüşme yoluyla elde edilen verilerin araştırmacının öznel yargılarına göre yorumlanması ihtimali, ikincil verilerin analizi ile ortadan kalkmıştır. Böylece önyargı ve yanlış anlaşılmalara önüne geçilmiştir. İkincil verilerin analizi fiziksel veriler için STK'ların düşüncelerine kavrayış sağlamaması ihtimali ise görüşmeler yoluyla derinlemesine kavranabilmiş ve araştırma sonuçlarının farklı boyutlarda değerlendirilmesine yardımcı olmuştur.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan tematik çerçeve aşağıdaki tabloda sunulduğu gibidir (bk. Tablo 2).

Tablo 2. Görüşmelerden Elde Edilen Kategori ve Kodlar

KATEGORİLER	KODLAR
Yöneticilerin Siyasal Katılım Konusundaki Görüşleri	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasi gündeme ilgi • Siyasal katılım şekilleri • Siyasal örgütlenme
STK'ların 26 Eylül Almanya Federal Seçimleri Kapsamında Yürüttüğü Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal medya paylaşımları • Web sitesi paylaşımları • Seçime katılım çağrısı • Seçim broşürü hazırlayıp dağıtma • Stant açma • Adaylar ile birebir görüşme • Adaylar ile halkı bir araya getirme • Soru kataloğu hazırlama

<p>Yöneticilerinin Siyasal Katılımı Artırmaya Yönelik Önerileri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • “STK’lar Türkiye merkezli siyasal gündemden ve onun güdümünden çıkmalı!” • “Siyasal katılım konusunda duyarlılık artırılmalı!” • “Türk diasporası siyasi partilere üye olmalı!” • “Türk diasporası aktif siyasal katılım sağlamalı!”
---	---

Yöneticilerin Siyasal Katılım Konusunda Görüşleri

Çalışma grubunda yer alan STK yöneticilerine Almanya’daki Türk diasporasının Almanya’nın siyasi gündemine ilgisinin ne yönde olduğu, siyasal katılım şekillerinin nasıl olduğu ve siyasi örgütlenmelerinin ne düzeyde olduğu gibi sorular sorulmuştur. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda, Türk diasporasının Almanya’daki siyasal gündeme ilgisinin Türkiye’deki siyasal gündeme ilgisine kıyasla zayıf olduğu ama zamanla arttığı ve bu ilginin kuşaklara göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. STK yöneticilerine göre, Türkiye’den göç eden birinci kuşak, dönemin kültürel kodlarını yanında taşımış ve siyasi ilgisini daha çok Türkiye gündemine yöneltmiştir. Doğum yerleri Türkiye olan, kısmen Türkiye’de büyümüş ve çocukken Almanya’ya gelmiş olan ikinci kuşağın siyasi ilgisi de daha çok Türkiye’ye yönelik olmuştur. Bu nesiller içinde Alman vatandaşlığı alan Türklerin Almanya siyasetine yönelik seçmen davranışlarını iki husus belirlemiştir: (i) Almanya’daki Türklere karşı partilerin davranış ve yaklaşımları, (ii) partilerin Türkiye ile olan ilişkileri. Dolayısıyla, birinci ve ikinci kuşak seçimlerde oy kullanırken bu hususları göz önünde bulundurmıştır. Fakat Almanya’da doğup büyüyen üçüncü ve dördüncü kuşakların bakış açıları önceki kuşaklardan farklılaşmış ve öncelikli gündemlerini Almanya oluşturmuştur. Bu nedenle siyasi ilgileri Türkiye’den ziyade Almanya’ya kaymış ve bunun neticesinde de siyasal yaşama katılım düzeyleri artmıştır. Bu kuşakların seçmen davranışları da Almanya kaynaklı sorunları, beklentileri ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Böylelikle, yine STK yöneticilerinin görüşlerine göre, ilk dönemlerde daha çok sol ve sosyal demokrat partilere ilgi duyan Türk diasporası, son dönemlerde muhafazakâr partilere de ilgisini kaydırmıştır. Bunun neticesinde Türklere muhafazakâr yapıda olan Hıristiyan demokrat partilerde de yer almaya başlamıştır.

Yakın döneme kadar Türkiyeliler örgütlenme biçimi dini olsa bile kendisini sosyal demokrat bir çizgide mevzilendirip siyasi tercihini çoğunlukla sol ve sosyal demokrat -bunların içerisinde Yeşilleri de dâhil edebiliriz- kesimlerden yana kullanıyorlardı. Fakat son dönemlerde muhafazakâr ve liberal partiler içerisinde de politika yapan Türkiyelilerin sayısı yavaş yavaş artmaya başladı. Bunun nedenlerinden bir tanesi şu: Türkiyeliler içerisinde son 10-15 senedir sınıf farklılıkları biraz daha derinleşmeye ve ayrılmaya başladı. Yani Türkiyeliler içerisinde 300-500-1000-2000 tane işçi çalıştıran işverenler oluştu. Doğal olarak bunların çıkarları ile işçilerin çıkarları aynı değil. Bu farklılık politikaya da yansdı. Onun için son dönemde Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SDU), Hür Demokratik Parti (FDP) gibi partiler

içerisinde de politika yapanların sayısı çoğaldı. Bir diğer nedeni ise Türkiye siyasetinin etkisidir. Örneğin 2017 seçimlerinde Tayyip Erdoğan Almanya Sosyal Demokrat Partisi'ne (SPD), Yeşillere ve Sol Parti'ye oy vermeyen çağrısı yapmıştı. Muhafazakâr Hristiyan bir parti olmasına rağmen Almanya Hristiyan Demokrat Birliği'ni (CDU) bunun dışında bıraktı. Böylece CDU'ya oy veren Türkiyelilerin içerisinde birazcık artış yaşandı. Ama bunlar dönem dönem olan şeyler, her dönem aynı durum tekrarlanmıyor (DİDF Yürütme Kurulu Eski Başkanı).

Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, Türk diasporasının Almanya'daki siyasal yaşama katılım şekillerinin siyasal partiler üzerinden belirginleştiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda Türk diasporası seçme-seçilme hakkını kullanarak ve parti kurarak siyasal katılım sergilemektedir. Federal ve eyalet düzeylerde seçilme hakkını kullananlar milletvekili, bakan, meclis başkan vekili ve devlet müsteşarı gibi konumlarda görev almaktadır. En son gerçekleşen 26 Eylül 2021 Almanya Federal seçimlerinde de Türk diasporasından yaklaşık 900 bin seçmen oy kullanmış ve 18 Türk asıllı milletvekili -dokuzu Sosyal Demokrat Partiden, üçü Sol Partiden, beşi Yeşillerden biri de Hristiyan Demokrat Partiden olmak üzere- Almanya Federal Meclisine seçilmiştir (euronews., 2021). Sosyal Demokrat Parti (SPD), Yeşiller ve Hür Demokrat Parti (FPD) arasında kurulan yeni koalisyon hükümetinde Türk asıllı Cem Özdemir, Gıda ve Tarım Bakanı olarak görev almıştır. STK yöneticileri bu başarının artarak devam edeceğini ve ilerleyen dönemlerde Almanya'nın Türk asıllı bir Başbakan tarafından yönetilebileceğini düşünmektedirler:

Siyasal yaşama katılım söz konusu. Bu katılım siyasal partiler üzerinden daha çok belirgin. Çok bilinen örnek Cem Özdemir'dir ki kendisi şu an hükümette Tarım Bakanı. Bunun dışında örnekler de mevcut. Mesele yakın zamanda Aygül Özkan Hamburg Eyaleti'nde bakanlık yapmıştı, Aydan Özoğuz günümüzde Federal Meclis Başkan Vekili. Bunun dışında devlet müsteşarı olarak görev almış Türkiye kökenliler de var. Bu örnekler özellikle 60 yıllık göç tarihini dikkate aldığımızda bir gelişme olduğunu gösteriyor. Bir gün bu ülkenin başbakanı Türkiye kökenli olabilir mi diye bir soru sorulur: Evet, olabilir (IGMG Ülke Araştırmaları Koordinatörü).

Bununla birlikte, araştırma bulguları, görüşülen tüm STK yöneticilerinin Türk diasporasının en temel hakkı olan vatandaşlık hakkını kullanarak siyasal katılımı sağlama-ları gerektiği görüşünde olduğunu ve bunun için çalışmalar yürüttüğünü göstermektedir. STK yöneticileri, Türk diasporasının Almanya'da yaşadığı işsizlik, eğitim, sağlık ve konut sorunu gibi meselelere çözüm üretebilmesinin ve hayat standartlarını iyileştirebilmesinin temel yolunun siyasal katılımdan geçtiği görüşündedir. Yöneticiler, siyasal katılım ne kadar çok olursa etkileşimin o kadar çok olacağı ve ne kadar çok etkileşim olursa o kadar çok sorunun çözülebileceğini düşünmektedirler:

Almanya'da ekonomi kötüye gitse, işsizlik olsa önce kim etkilenir; biz etkileniriz. Almanya'da siyasete hiç etkisi olmadığı halde çevre kirliliği bile olsa yabancılara bir pay çıkarmaya çalışıyorlar. Onun için Almanya'da bizim daha çok siyasete ilgi göstermemiz gerektiğine inanıyorum. Çünkü siyasetin haricinde başvurabileceğimiz bir durum yok; olmaması da lazım. Her şeyi siyaseten çözmemiz gerekiyor. Siyasetçiler aracılığıyla çözmemiz gerekiyor (UID Genel Başkanı).

Siyasete katılmamız elzemdir, başka bir kurtuluşu yok. Eğer yaşadığınız toplumun anayasal ve toplumsal düzenine uymak şartıyla, ikamet ettiğiniz ülkelerde anayasayı gerektiği yerde değiştirebilecek siyasi potansiyeliniz yoksa günün şartlarına göre anayasayı ya da yasaları organize edebilecek, değiştirecek ya da değiştirilmesi için lobi faaliyetleri yapabilecek bir örgütlenmeniz siyasal katılımınız yoksa o toplumda asla söz sahibi olamazsınız. Avrupalı Türklerin yaşadıkları toplumlarda söz sahibi olabilmelerinin birinci olmazsa olması siyasal katılım diğerleri eğitim, ekonomik özgürlük ve kültürel ahlaki değerleridir. Ayrıca Almanya'da siyasi partilere üye olan gençlerimizin önleri açıktır. Çünkü Alman toplumunun gençleri siyasetten oldukça uzaktır ve Alman siyasi partiler kendi gençlik kollarını bulamaz. O yüzden toplumumuz için Almanya'da gençlik kolları lideri olmak çocuk oyuncağıdır. Bunun da tek yolu, kendisine yakın hissettiği siyasi partilerin- tabi ki Türkiye düşmanı olmayan, hak hukuk bilen partilerin- içinde yer alması gerekir (ASİP Genel Başkanı).

Yöneticilere göre, Türklerin yaşadıkları toplumlarda söz sahibi olabilmeleri ve geleceklere yön verebilmelerinin temel şartı siyasal katılımdır ve siyasal katılım hukuk, ekonomi, eğitim ve kültürel alanlara katılımı desteklenmelidir. Bu nedenle STK'lar, Türk diasporasının siyasal katılımını artırma konusunda faaliyet yürütmektedir. Bu anlamda araştırma bulguları, STK'ların iki boyutlu çalışma yürüttüğü bulgusuna ulaşmıştır. Çalışmalarının ilk boyutu olarak STK'lar, Türk diasporasının ortak sorun ve beklentilerini görüşebilmeleri, tartışabilmeleri ve çözüm üretme noktasında aktif çalışma yürütebilmeleri için uygun ortam sağlamakta ve toplumun beklentilerini Almanya'daki politik mercilerine ileterek bir köprü vazifesi üstlenmektedir. Bununla birlikte, seçim öncelerinde siyasetçiler, üyelerini mobilize etme fonksiyonu bulunan STK'ları ziyaret ederek görüşme talebinde bulunmaktadır. Bu görüşmelerde STK'lar, partilerin ve adayların seçim stratejileri hakkında bilgi edinmekte, toplumun taleplerini siyasetçilere iletmekte ve siyasetçilerin belirttiği stratejilerin toplumun taleplerini karşılamaya uygun olup olmadığını tespit etmektedir. İkinci boyut olarak STK'lar, Türk diasporasının siyasal katılımı konusundaki duyarlılığını artırmak üzere çalışmalar yürütmektedir. STK yöneticilerinin belirttiği üzere sokak mitingi yapmanın, pankart asmanın, seçim arabaları ile propaganda yapmanın yasak olduğu Almanya'da, yapılacak seçimlere Türk diasporasının katılımını arttırmak adına STK'ların yoğun

bir şekilde faaliyet gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu faaliyetler aşağıda sıralandığı gibidir:

- Siyasi partilerle ve hükümetlerle görüşerek Türk diasporasının taleplerini iletmek ve yeni kurulacak hükümetten beklentilerini ifade etmek,
- Türk diasporasının Almanya merkezli siyasete ilgi duymasını sağlamak,
- Türk diasporasının siyasal katılım konusunda duyarlılığını artırmak için hem eyalet bazında hem de federal bazda toplantılar düzenleyip farklı siyasi parti mensuplarını (aday, milletvekili, bakan vb.) Türk diasporası ile bir araya getirerek etkileşim sağlamak,
- Türk diasporasını içerik olarak ortak dava ve çıkarlarına önem veren demokratik partilere üye olmaları konusunda teşvik etmek,
- Türk diasporasına seçimlerde oy kullanması için çağrıda bulunmak,
- Türk diasporasından seçme hakkını kullanmakta zorlananlara oylarını kullanabilmeleri için yardımcı olmak,
- Federal ya da eyalet düzeyinde Türk diasporasından aday olan kişiler varsa onları desteklemek ve seçim çalışmalarını onların aday olduğu bölgede yoğunlaştırmak.

Araştırma kapsamında, Türk diasporasının ortak çıkar ve menfaatlerini korumak ve savunmak amacıyla seçme ve seçilme hakkı olan Türk diasporasını siyasi yaşamda söz sahibi olmaları için teşvik eden STK'ların, bunu toplumun çıkarlarını savunduğunu tespit ettikleri bir partiyi hedef göstermeden yapabildikleri gibi hedef göstererek de yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin;

Biz elimizdeki imkânlar neticesinde olabildiğince Almanya'daki insanlarımızın Almanya merkezli siyasete ilgi duymalarını sağlamak, onların dikkatini çekmek ve olası seçimlerde hazırlıklı bir şekilde doğru kararların oluşmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapıyoruz. Bu çalışmaların temelinde toplumumuzu mobilize etme amacı vardır. Toplumumuzu demokratik partilere herhangi bir parti adı vermeden, bizim ortak davalarımız ve çıkarımız olan içerikleri gündeme getirerek hangi parti bu içeriklere önem veriyorsa o partilere oy vermeleri konusunda teşvik ediyoruz (TGD Eş Başkanı).

Biz değişik dönemlerde üyelerimize, örneğin bir önceki 2017 seçimlerinde, sol partiye oy verin çağrısı yaptık. Bu her seçime özgü bir şey değil. İçinden geçtiğimiz politik durumu değerlendirerek buna benzer kararlar alıyoruz. Nedenleri de şu: Biz sorunlarımızın esasen Alman emekçilerle birleşebildiğimiz ölçüde çözülebileceğine inanıyoruz. 2017 seçimlerinde sol parti bu ortak sorunları dile getirmiş ve asgari ücretin iyileştirilmesi, iş sürelerinin kısaltılması, özelleştirmelerin durdurulması gibi taleplerde

bulunmuştu. Biz de bunlar aynı zamanda Türkiye kökenlilerin taleplerinin ana gövdesini oluşturduğu sonucundan yola çıkarak sol partiye oy verin çağrısı yapmaya karar vermiştik (DİDF Yürütme Kurulu Eski Başkanı). Son zamanlarda Türk partileri kurulmaya çalışıyor ama onlar da tam anlamıyla bizlerin düşüncesini, isteğini tam yerine getirmiyor maalesef. O yüzden fazla değer atfedilmiyor bunlara karşı. Çünkü buradaki vatandaşların istekleri ile uyuşmuyor bu kurulan partilerin düşünceleri. Bu kurulmak istenen kurulan Türk partilerinin, bizler için getirisini fazla olmadığı için normal Alman partilere tekrardan yönelmemize sebep oluyor. O yüzden seçim esnasında bütün partileri karşılaştırarak düşüncelerimize en yakın gördüğümüz partiye oy vermemiz gerektiğini düşünüyorum (ATİB Gençlik Kolları Başkan Yardımcısı).

STK'ların 26 Eylül Almanya Federal Seçimleri Kapsamında Yürüttüğü Faaliyetler

Çalışma grubunda yer alan STK'ların Eylül 2021 seçimleri kapsamında yürüttüğü faaliyetleri tespit etmek amacıyla kurumsal web siteleri ve sosyal medya hesapları incelendiğinde, seçimlere katılma çağrısı yaptıkları ve bu paylaşımları genel olarak 2021'in Ağustos ayında başlatıp Eylül ayında yoğunlaştırdıkları tespit edilmiştir. Doküman analizine tabi tutulan bu içeriklerde “Almanya’da seçim”, “senin de oyun önemli”, “lütfen oy ver”, “26 Eylül seçimlerine katılalım”, “kullanılmayan her oy ırkçı partilerin işine yarayacak”, “taleplerimiz”, “siyasi partilerin seçim beyannamelerinde ne yazıyor”, “kimi seçelim”, “biz oy veriyoruz”, “seçim kimdeyse güç ondadır” söylemlerinin sıklıkla vurgulandığı tespit edilmiştir. STK'ların yapmış oldukları bu yoğun paylaşımlardan bazıları aşağıda örneklandırıldığı gibidir:

UID, 5 Eylül 2021’de, 26 bin takipçisi olan Facebook sayfası üzerinden “Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde ne yazıyor?” başlıklı bir paylaşım yaparak bu partilerin seçim beyannamelerini Türk diasporası ile paylaşmıştır (Facebook: UID, 2021). *ASİP*, 6 Eylül 2021’de 1800 takipçisi olan Facebook hesabı üzerinden yapmış olduğu “Bir oy bir oydur. Çevrenizde en yakın hissettiğin, bizden benden dediğin adaya oy ver!” paylaşımıyla seçimlere katılma çağrısı yapmıştır (Facebook: ASİP, 2021). *Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu*, resmî web sitesi üzerinden 6 Eylül 2021’de yaptığı paylaşımın Almanya’da bulunan Türk diasporasını “İşsizliğe, yoksulluğa, savaşa, silahlanmaya, ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı 26 Eylül Federal Parlamento seçimlerine katılmaya” davet etmiştir. Ardından “Alman vatandaşı olamayan göçmenlerin her alanda politik yaşama katılım olanakları güçlendirilmeli, seçme-seçilme ve referandumlara katılma hakkı tanınmalıdır!” şeklinde talepte bulunmuş ve taleplerinin yer aldığı bir seçim broşürü yayınlamıştır² (*Demokratik İşçi*

² Bk. didif seçim broşürü.pdf

Dernekleri Federasyonu Web Sitesi, 2021). *IGMG*, 24 Eylül 2021'de kurumsal web sitesi üzerinden yaptığı paylaşım ile Müslüman seçmenleri İslam karşıtı partilerin oluşturduğu tehlikelere karşı uyarılmış ve oylarını daha demokratik partilere vermeleri konusunda çağrıda bulunmuştur (*IGMG Web Sitesi, 2021*). *TGD*, 9 Eylül 2021'de kurumsal web sitesi üzerinden seçim çalışmaları kapsamında adaylara doğrudan sorduğu soruların sonuçları ile parti genel merkezinden gelen yazılı cevapları kamuoyu ile paylaşmıştır (*TGD Web Sitesi, 2021*). *ATİB*, 21 Eylül'de Twitter üzerinden Anadolu Ajansı'nın "Almanya'daki Türk dernekleri: Kullanılmayan her oy ırkçı partilerin işine yarayacak" başlıklı haberini paylaşarak seçimlere katılım çağrısı yapmıştır (*Twitter: ATİB Genel Merkez, 2021*).

İnternet paylaşımlarına ek olarak 26 Eylül Almanya Federal seçimleri için STK'ların ne tür çalışmalar yürüttüğü araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler vasıtasıyla detaylandırılmıştır. Buna göre, UID'nin seçimlere teşvik amaçlı stant kurmak, seçim broşürleri hazırlayıp dağıtmak, seçmenlerle birebir görüşmede bulunmak ve milletvekili adaylarına soru kataloğu hazırlayıp sonuçları kamuoyu ile paylaşmak şeklinde çalışmalar yürüttüğü anlaşılmıştır:

Seçimler izin mevsimin bitimine denk geldiği için Kapıkule'de 45 gün süre ile stant kurduk. Alman plakalı her bir araca hem broşür verdik hem de sözlü olarak seçimlere katılmaları yönünde telkinlerde bulduk. Diğer taraftan Türklerin yoğun olarak alışveriş yaptıkları veya buldukları şehir meydanlarına yine seçimlere teşvik amaçlı stantlar kurduk ve yoğun oturdukları mahallelerde posta kutularına kadar bu broşürlerden atıp siyasete katılımı artırma adına çalışmalar yaptık. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı da bize destek verdi. Vatandaşlarımız en azından Alman siyasetine ilgi göstermeleri gerektiğinin farkına vardılar. Çokları seçim olacağını bilmiyordu. Bir de teşkilat olarak cevaplandırılmasını istediğimiz 10 tane soru sorduk bütün partilere; Almanya'daki siyasetle, çevreyle, eğitimle alakalı sorular ve bizim buradaki çifte vatandaşlığımız ile yabancı düşmanlığı hakkında sorular. Bu seçilen yeni hükümetteki partilerden Sosyal Demokratlar ve Yeşiller kendi programlarında Türklere çifte vatandaşlık verileceğini taahhüt ettiler. Gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini göreceğiz tabii (UID Genel Başkanı).

IGMG'nin siyasal katılımı teşvik edici söylemlerde bulunduğu ve seçimlere yönelik bölgesel inisiyatiflerde yer aldığı anlaşılmıştır:

Şimdi tabii ki biz bir siyasi vakıf ya da kuruluş değiliz. Biz bir dini cemaatiz. Siyasi görüş, ideoloji anlamında nötrüz. Dini cemaat olmakla birlikte bizim mensuplarımız aynı zamanda bu ülkenin mensubu, birey olarak vatandaşı... Dolayısıyla en temel hakkı olan vatandaşlık hakkını

kullanması gerekiyor. Bu açıdan baktığımızda biz insanlarımızı siyaseten aktif olmalarını, asgari düzeyde vatandaşlık hakkı olan seçimlere katılmalarını teşvik edici söylemlerde bulunuyoruz. Ama bu genel bir teşvik etmektir. Yoksa herhangi bir siyasi ideolojiyi, siyasi partiyi, siyasi grubu kim olursa olsun ne Türkiye bağlamında ne de Almanya bağlamında o alana doğru yönlendirme tarzında değildir. Son seçimlerde seçimlere katılım çağrısında bulunduk. Bunun dışında mesela bölgesel inisiyatiflerde yer alıyoruz. Bir şehirde bir camiler federasyonu vardır. O camiler federasyonu, o şehrin partilerden aday olan milletvekillerini bir araya getiren bir etkinlik düzenler. Bizim yereldeki camimiz o inisiyatifte yer alır. Federal düzeyde de aynı şekilde. Kamusal alanda biz siyasilerden taleplerimizi ifade ederiz, oluşacak olan hükümetten beklentilerimizi ifade ederiz, siyasilerle görüşürüz, siyasilerle görüşmelerimizde taleplerimizi gündeme getiririz. Yani normal bir STK kendi alanının kamusal alana yansımaları olan hususlarda neler yapabilecekse onları yapmaya çalışırız (IGMG Ülke Araştırmaları Koordinatörü).

DİDF'in seçim broşürü hazırlayıp dağıtma, bilgilendirme toplantıları gerçekleştirme ve taleplerini savunan partilere oy verme çağrısı yapma şeklinde faaliyette bulunduğu anlaşılmıştır:

Son seçimlerde Türkiye kökenlilerin daha yaygın politikaya dâhil olabilmesi açısından talepler üzerinden bir çağrı yaptık. Bu talepleri savunan partilere ya da milletvekillerine oy verilebilir çağrısı yaptık. Taleplerimizi ifade eden 40 bine yakın seçim broşürü çıkardık. Pandemiye rağmen bu broşürlerin hemen hemen hepsini ya birebir ya da posta kutularına atarak paylaştık. Aynı zamanda birçok şehirde hem çevrimiçi toplantılar hem de yüz yüze toplantılar düzenledik (DİDF Yürütme Kurulu Eski Başkanı).

ATİB'in seçimlerde herhangi bir parti ismi vermeden oy kullanma çağrısı yaptığı anlaşılmıştır:

Son seçimde ATİB olarak biz öncelikle hepimizin oy kullanması gerektiğini vurguladık derneklere gelen cemaatimize. Çünkü Almanya genelinde maalesef yabancı uyruklular hele ki Türk vatandaşlarımız oyunu kullanma taraftarı pek değil veya kullanmıyorlar, önem vermiyorlar, es geçiyorlar. Bu çalışmalarımız sayesinde siyasal katılımı biraz daha artırmış olduk (ATİB Gençlik Kolları Başkan Yardımcısı).

ASİP'in seçimlere katılımı teşvik için broşür hazırlayıp dağıttığı ve Türk diasporasına mensup adayların desteklenmesi için propaganda yaptığı anlaşılmıştır:

Türk diasporası Türkiye'deki siyasete Almanya siyasetinden daha ilgili olduğu için son seçimlerde siyasi duyarlılığı ve katılımı artırmak için kapı kapı dolaşıp broşür dağıttık. Bunun dışında aday olan milletvekilleri hangi bölgeden olursa olsun bizim vereceğimiz oyun o adayı etkileyip etkilemediğini düşünmeden federal meclis seçimlerinde Türk milletvekili adaylarını daha fazla ortaya çıkararak ve seçime katılmasını sağlayan partileri destekledik. Hangi bölgeden bir milletvekilimiz varsa o bölgedeki Türk adayların desteklenmesi gerektiği propagandalarını yaptık. Tabii ki bu adaylar içinde bize yakın olan, Türkiye'yi seven sayan Türk asıllı adayları tercih ettik. Üyelerimizden Macit Bey aday olmuştur, onu da destekledik; şu anda federal mecliste, kazandı. İnsanımız dedi ki; kapısını çalabilecekimiz bizden bir milletvekili oldu parlamentoda (ASİP Genel Başkanı).

TGD'nin seçimlere katılım çağrısı yapmak, seçimlerde milletvekili adayına sorular kataloğu oluşturup geri dönüşleri kamuoyu ile paylaşmak, halka açık toplantılar düzenleyerek toplumun siyasi duyarlılığını artırmak gibi çalışmalar yürüttüğü anlaşılmıştır:

Son seçimlerde tüm Almanya'da demokratik partilerden aday olan 1700 milletvekili adayına sorular kataloğu oluşturduk ve Almanya'daki ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı, siyasal katılımın önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik ne tür çalışma yapmak istediklerini sorduk. 900'e yakın milletvekili adayını geri dönüş yaptı. Bu gelen dönüşlerin istatistiksel analizini yaptık. Ulaştığımız sonuçları kamuoyuyla paylaştık. Bu düzeyde yaptığımız başka bir çalışma da bugünkü hükümetin programına çoğunu girmiş durumda, bu bizim çok büyük bir katkımız olarak gururla söyleyebileceğim bir şey: 3 yıldır talep ettiğimiz 4 ana başlık ana hatları ile hükümet programına girmiş durumda. Nedir bunlar: (1) katılımcılıkla ilgili bir yasa çıkarılması, (2) demokrasiyi güçlendirme yasası çıkarılması, (3) çifte vatandaşlık konusu: siyasal katılım konusunda da büyük engel oluşturan bir vatandaşlık yasasının çıkarılması, (4) dışlanma yasasının tüm eyaletler uygulanması ve bunun geliştirilmesi. Bunlar bence önemli kazanımdır. Önümüzdeki dönemde umuyorum ki bunların uygulama alanlarını tartışırız birçok şeyi de geride bırakmış oluruz. Bir başka yaptığımız faaliyet ise toplumumuzu demokratik partilere bir parti adı vermeden içerik olarak bizim ortak davalarımız ve çıkarımız olan bu bahsettiğim içerikleri gündeme getirerek kim, hangi parti bu içeriklere önem veriyorsa o partilere oy vermeleri konusunda teşvik etmek oldu. Ayrıca toplumumuzun siyasal katılım konusunda duyarlılığını artırmak için eyalet bazında toplantı düzenleyerek farklı siyasi partilerden kimseleri toplumumuzla bir araya getirip etkileşimlerini sağladık (TGD Eş Başkanı).

Yöneticilerin Siyasal Katılımı Artırmaya Yönelik Önerileri

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler vasıtasıyla Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılım düzeyini artırma konusunda STK yöneticilerinin önerileri ortaya çıkarılmıştır. Bu bağlamda hem Türk diasporasına hem de STK'lara önemli görevler düşüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte, STK'ların Türkiye ve Almanya'daki hükümetlerden birtakım beklentileri olduğu anlaşılmıştır.

Araştırma bulguları, görüşme yapılan STK yöneticilerinin Türk diasporasının sorunlarının Almanya'daki siyasal alana aktif katılarak çözülebileceği görüşünde olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede yöneticiler, Türk diasporasının siyasi partilere üye olmasını ve aktif siyasal katılım sağlamasını önermektedirler. Partilere üye olmak istemeyenlerin ise STK'lara üye olarak politik görüşlerini buralarda dile getirmesini tavsiye etmektedir:

Vatandaşlarımız partilere üye olabilir. Almanlar gözünde bir partiye üye olmanın çok yüksek değeri var. Siyasete ilgi duyduğumuzu, bir şeyleri değiştirmek istediğimizi görüyorlar. Bunu yaygınlaştırabiliriz (ATİB Gençlik Kolları Başkan Yardımcısı).

İlaveten, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılım konusunda duyarlılığını artırmasını, STK'ların ise bu bağlamda yaptığı çalışmaları geliştirmesini ve yaygınlaştırmasını önermektedir:

Bizler burada fikir üretip neler yaparsak daha etkili oluruz, buna karar vermeliyiz. Bunun için öncelikle STK'larımızın eğitilmesi gerekiyor. Sonuçta bizlerin profesyonel bir yönetimi yok. Gönüllülük esası ile görev yapıyoruz. Ardından toplumumuzu eğitmemiz gerekiyor. Seçim zamanı Kapıkule'de yaptığımız şey bana göre aynı zamanda bir eğitim faaliyeti. Bunu çeşitli şekillerde devam ettirebiliriz. Ya da toplumu siyasete neden katılması gerektiği konusunda konsolosluklar üzerinden eğitebiliriz. Buradaki konsolosluğumuzu, devletin kurumu olması sebebiyle, birçok STK ciddiye alıyor (UID Genel Başkanı).

Bununla birlikte, yöneticilerin STK'ları teşkilatlanma biçimleri ve sorunlara yaklaşımları bakımından sıkıntılı buldukları tespit edilmiştir. Bu anlamda yöneticiler, hem STK'ların Türkiye merkezli siyasal gündemden ve onun güdümünden çıkarılmasını hem de STK'ların ortak hareket etme noktasında daha fazla çaba göstermesini önermektedirler:

Türk STK'lar Almanya'da ikamet eden Türk asıllıların menfaatlerini düşünmeli, onları Alman siyasetine katılmaları için daha çok teşvik etmelidir. Toplumsal katkı siyasete katılımdan geçer. STK'ların Türkiye

merkezli siyasal gündemden ve onların güdümünden çıkarılması gerekir. Alman siyasetinin içine katılmayan hiçbir STK Türk diasporasına fayda sağlayamaz. Ayrıca STK'larımız arasındaki en büyük sıkıntı ortak noktada akıl heyet kuramamış olmak. Mesela bizim Almanya'da net 1 milyon oy hakkı olan insanımız vardır. Fakat seçimler yaklaştığında STK'lar olarak biraya gelip ırkçılığa karşı olan eyalet başkanlarıyla ya da belediye başkanları ile görüşerek 'bakın bizim bu kadar oyumuz var, gelin derneklerimizde propagandalarınızı yapın. Eğer seçilirseniz, sizden şu taleplerimiz olur, bizim bu haklarımızı artırın' gibi bir pazarlığına giremiyoruz maalesef (ASİP Genel Başkanı).

Buna ek olarak, yapılan görüşmelerden Türkiye merkezli politikaların Almanya'daki Türk diasporasını etkilediği anlaşılmıştır. Bu anlamda STK yöneticilerinin Türkiye'den beklentileri bulunduğu tespit edilmiştir:

Diaspora bir kıyıdır. Ülkemizdeki her sarsıntı bu kıyıya çok sert vuruyor. Türkiye'deki siyaset gündemini belirleyenlerin buradaki hükümetlerle buradaki sivil toplumu da katarak ortak barışçıl bir sürecin karşılıklı çıkarların ve saygının çerçevesinde bir sürecin önünü açacak çalışma alanları oluşturması gerekiyor. Bundan son derece uzak durumdayız. Ve bu durum buradaki toplumumuzu baskı altına alıyor, mağduriyetini derinleştirip artırıyor (TGD Eş Başkanı).

Yöneticiler aynı zamanda Almanya hükümetinden de Türk diasporasının Almanya'ya aidiyet geliştirebilmesi, kamusal alanda karşılaştığı sorunları giderebilmesi ve siyasi etkinlik gösterebilmesi için şeffaf politikalar geliştirmesini beklemektedirler:

Bir ülkede siyasi etkinlik gösterebilmeniz o ülkeyle geliştireceğiniz aidiyetle doğrudan ilintilidir. İkinci faktör de dil; Almancaya hâkimiyet. Etkinlik gösterebilmeniz için ne olup bittiğini bilmeniz, gündemi takip etmeniz, gazete okumanız, televizyonda Almanca haberleri izlemeniz gerekir. Üçüncü faktör olarak da çoğunluk toplumun kabul derecesi, sizi kabul etmesi, sizi dışlamaması; bireysel düzeyde veya grup düzeyinde. Siz istediğiniz kadar aidiyet geliştirin, dile ana dili gibi hâkim olun, eğer çoğunluk toplum size zorluk çıkarıyorsa, sizi kabul etmiyorsa, yasal düzenini dönüştürmüyorsa, ayrımcılık mekanizmalarını bertaraf edici yasal kurumsal çerçeveler geliştirmiyorsa sizin çabalarınız yetersiz kalır. Mesela bir NSU cinayeti olmuş bu cinayetin üzerine gitmiyorsa, yakın zamanda yaşanan Hanau saldırısı ile ilgili gerekenleri yapmıyorsa o zaman ne olur? Bu ülkedeki göçmenler der ki ben burada kendi geleceğimi göremiyorum. Böyle bir cinayet işlendi ne polis bir şey yaptı ne savcı bir şey yaptı

ne siyaset bu konuda gerekli mesajları verdi, federal mecliste bir araştırma komisyonu oluşturulmadı. Kişi ben bu ülkede yaşayamam derse bir aidiyet geliştiremez. Dolayısıyla, var olan yerleşik mekanizmaların açık olması, şeffaf olması lazım (IGMG Ülke Araştırmaları Koordinatörü).

Değerlendirmeler

Doküman analizi ve ZOOM üzerinden gerçekleştirilen görüşmeler vasıtasıyla yürütülen bu küçük ölçekli saha çalışması, STK'ların Türk diasporasının siyasal katılımı üzerindeki rolleri ile STK yöneticilerinin görüşleri ve önerilerine dair bir bakış açısı kazandırmaktadır. Araştırma bulguları 61 yıllık göç tarihinde Türk diasporasının Almanya'nın siyasi gündemini etkileyebilecek kapasiteye sahip olduğuna işaret etmektedir. Yeni kurulan federal hükümette üçlü koalisyon oluşmasında Türk diasporasının oylarının etkisi göz ardı edilmemelidir. Önceki dönemde birinci parti olan CDU'nun yerini bu seçimlerde SPD'ye bırakmasının ana sebeplerinden birinin de Türk diasporasının oylarını, ılımlı bir göçmen politikası uygulamayı vaat ettiği için, SPD'ye yönlendirmiş olduğu sonucuna ulaşmak çok da zor değildir. Türk STK'larının bundaki payının ise yadsınamayacak düzeyde olduğu açıktır.

Araştırma bulguları, çalışma kapsamında incelenen ikincil kaynaklarda da belirtildiği gibi, kamu yararını düşünen ve demokratik katılımın gerçekleşmesine zemin oluşturan Türk STK'larının hem Türk diasporasının siyasal katılımını teşvik ve telkin etmeleri hem de Türk diasporası ve Almanya siyaseti arasında köprü vazifesi görmeleri bakımından etkin rol oynadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, STK'ların 26 Eylül Federal seçimlerine yönelik yapmış olduğu çalışmalar ile bu çalışmaların Almanya'nın siyasi atmosferine yansımalarının bir göstergesi olan TGD'nin siyasal katılım, çifte vatandaşlık, dışlanma ve demokrasiyi güçlendirme ile ilgili yasa yapılması önerisinin yeni kurulan koalisyon hükümetinin programına alınmış olması mevcut çalışmayı özgün kılmaktadır.

Her ne kadar çalışmanın bulguları Türk STK'ların siyasal katılım konusundaki rolü üzerinde olumlu bir tablo çizse de bu çalışma kapsamında bazı eksikliklerin altını çizmek gereklidir. Öncelikle, yukarıda etraflıca belirtildiği gibi, her ne kadar ideoloji ve inanç gibi çeşitliliklerden dolayı parçalı ve kopuk bir yapıya sahip olsalar da birbirleriyle iletişim halinde olan ve ortak çalışmalar yürüten STK'lar vardır. Ancak STK'ların ortak hareket etme noktasında ve Türk diasporasının oy kitlesini tek bir kanala yönlendirme noktasında zayıf kaldığı belirtilmelidir. İlaveten, siyasette etkin olan Türk diasporası mensuplarının giderek Türk diasporasının ortak menfaat ve beklentilerini karşılamaktan uzaklaşması ve Türkiye aleyhine söylem ve icraatlar karşısında kayıtsız kalması endişe vericidir. Bu duruma Almanya'daki Türk diasporasının farklı özellikleri bünyesinde bulunduran heterojen bir yapıda olmasının sebebiyet verdiği aşikârdır. Bu ayrışmalar ve iletişim kopukluğunun giderilmesi, toplumsal duyarlılığın artırılması ve yaşanan ortak sorunlara kalıcı çözümler bulunması için Almanya'da bulunan Türk STK'ların dayanışma ve iş birliği içinde hareket

edebilmelerine olanak sağlayan ortak bir zemin oluşturulması gereklidir. Bununla birlikte, her ne kadar Türk STK'ların diasporanın siyasal katılımını artırmaya yönelik çalışmaları önemli ise de yapılan bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için Almanya hükümetinin teşvik edici politikalar uygulaması gerektiği unutulmamalıdır.

Extended Abstract

On October 30, 1961, the Turkish Labor Agreement between Türkiye and Germany was signed and labor migration from Türkiye to Germany began. Turkish people working in Germany under this agreement also began to bring their families and gradually became permanent in their new country. Since 1961, they have been considered to be the Turkish diaspora with a heterogeneous structure that includes various similar features and viewpoints. To meet their needs, the members of the Turkish diaspora initiated the creation of non-governmental organizations (NGOs) and have been active at both the state and federal levels. Because of their active role in the creation of these NGOs, the activities of these NGOs are worth examining. This study focuses on Turkish NGOs in Germany and investigates the participation of the Turkish diaspora in German political life. This study aims to reveal the role of Turkish NGOs organized and operating in Germany in the political participation of the diaspora. For this purpose, it concentrates on the activities of NGOs for the federal elections held in Germany on September 26, 2021:

1. What is the role of Turkish NGOs in the political participation of the Turkish diaspora in Germany?
2. What specific activities did Turkish NGOs undertake for the federal elections held in Germany on September 26, 2021?
3. What are the views and recommendations of the NGOs' managers for political participation?

This study is designed as a case study from qualitative research methods. Data diversity was preferred to ensure a better understanding of the subject and increase the validity and reliability of the research. As data collection, "interviews" and "secondary data" were used. The study sample consists of 12 NGOs operating in North Rhine-Westphalia, Baden-Württemberg, and Hessen; the regions with the highest concentration of Turkish people in Germany, and six managers, who determined by a convenience sample, work in these NGOs. Initially, the posts of 12 NGOs on their websites and social media were analyzed and documented. Afterward, in-depth interviews were conducted with six managers from these NGOs who agreed to participate in the research using a semi-structured form. The data obtained from the interviews was subjected to content analysis. As a result of the analysis, three categories were created in line with the purpose of the research: the activities of Turkish NGOs within the scope of the federal elections held in Germany on September 26, 2021, and the views and suggestions of NGO managers on the political participation

of the Turkish diaspora. The data obtained was interpreted and presented by blending in the axis of this thematic framework. To ensure the validity and reliability of the research, the statements of the interviewees were directly referred to in the relevant parts of the study.

Based on the research, the Turkish NGOs included in the study sample engage in a variety of initiatives aimed at promoting and supporting the political participation of the Turkish diaspora living in Germany. These initiatives include utilizing social media to spread awareness, organizing meetings to inform individuals of upcoming elections and the significance of their vote, and providing assistance to disabled or elderly individuals during the voting process through vehicle transportation or other forms of aid. These efforts appear to be successful in bolstering the political participation of Turkish citizens living in Germany. Moreover, the study reveals that Turkish NGOs have a significant impact in terms of the participation of the Turkish diaspora in the September 26th German Federal elections. Furthermore, they not only encourage and increase the political participation of the Turkish diaspora in Germany as well as encourage them to vote for political parties that defend their interests, but also serve as a bridge between the Turkish diaspora and politics in Germany. The recommendations of the NGO managers for political participation are as follows: It is advisable to encourage greater political participation among the Turkish diaspora residing in Germany. NGOs should increase their efforts in this area and collaborate more frequently. It is crucial to ensure that the perspectives of the Turkish diaspora in Germany are accurately and fairly represented and that NGOs do not exclusively reflect the political agenda of Türkiye.

Orcid

Medine Derya Canpolat <https://orcid.org/0000-0002-5248-0320>

Kaynakça

- Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. b.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adıgüzel, Y. (2004). *Kimliğin Korunmasında ve Üretilmesinde Türk Derneklerinin Rolü: Almanya/Köln Örneği*. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Adıgüzel, Y. (2011). *Yeni Vatanda Dini ve İdeolojik Yapılanma: Almanya'daki Türk Kuruluşları*. İstanbul: Şehir.
- Aktürk, Ş. (2010). The Turkish Minority in German Politics: Trends, Diversification of Representation, and Policy Implications. *Insight Turkey*, 12(1), 65–80. <http://www.jstor.org/stable/26331144> adresinden alındı.
- Almanya Türk Federasyon. (2022). Mayıs 18, 2022 tarihinde Almanya Türk Federasyon Web Sitesi: <https://www.turkfederasyon.com/icerik/almanya-turk-federasyon> adresinden alındı.
- Amelina, A., ve Faist, T. (2008). Turkish Migrant Associations in Germany: Between Integration Pressure and Transnational Linkages. *Revue européenne des migrations*, 24(2), s. 91-120.

- Arslan, M. (2019). *Almanya'da Yaşayan Türklerin Siyasal Toplumlaşma Süreci: Kuzey Ren-Vestfalya Örneği*. Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Arslan, M. (2021). Almanya'da Siyasal Yapı ve Katılım. *Memleketim*(5), s. 46-53.
- Atılğan, C. (1999). *Türkische Politische Organisationen in der Bundesrepublik Deutschland*. Mayıs 18, 2022 tarihinde Konrad Adenauer Stiftung: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=72eb257d-7b28-f369-99ae-539f713890fd&groupId=252038 adresinden alındı.
- Balci, A. Ç. (2017). Almanya'da Göçmen Uyum Meclislerinin Yapısı ve İşleyişi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi (USAK'17)*, (s. 222-228). İstanbul.
- Bulut, K. (2012). *Siyasal Katılım ve Savunuculuk Açısından Almanya'daki Türkler*. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- BW News. (2017, Eylül 13). Haziran 1, 2022 tarihinde BW News Web Sitesi: <http://microlive.com/avrupa-sivil-insiyatif-platformu-resmen-kuruldu/> adresinden alındı.
- Christensen, L. B., Johnson, B. R., & Turner, L. A. (2020). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz* (3. b.). (A. Aypay, Çev.) Ankara: Anı.
- Çiftçi, C. (2012). *Sivil Toplum: Kökenler, Örgütlenme ve Çalışma Yaklaşımları*. İstanbul: Avrupa Birliği.
- Çınar, Y. (2017). Türk Alman İlişkilerinde Almanya'daki Türk Göçmenler (1961-2000). *BEU Akademik İzdüşümü/Academic Projection*, 2(2), s. 1-21.
- Dartan, M. (2012). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Almanya'daki Türk Lobi Gücünün Rolü. *Marmara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 20(2), s. 141-163.
- Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu Web Sitesi. (2021, Eylül 6). Şubat 4, 2022 tarihinde <http://www.didf.de/tr/26-eylul-federal-parlamento-secimlerine-katilalim/> adresinden alındı.
- Destatis Statistisches Bundesamt. (2022, Mayıs 16). *Foreign population by sex and selected citizenships on 31 December 2021*. Destatis Statistisches Bundesamt Website: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/Tables/foreigner-gender.html> adresinden alındı.
- DİDF. (2022). Mayıs 18, 2022 tarihinde DİDF Web Sitesi: <https://www.didf.de/tr/hakkimizda/> adresinden alındı.
- Erdoğan, M. M. (2013). *Türkiye Kökenli Alman Vatandaşlarının Almanya Federal Meclisi (Bundestag) Seçimlerinde Siyasal Davranışları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- euronews. (2021, Eylül 27). Mayıs 18, 2022 tarihinde euronews. Web Sitesi: <https://tr.euronews.com/2021/09/27/almanya-secimlerinde-parlametoya-girmeyi-basaran-turkiye-kokenli-adaylar-kimler> adresinden alındı.
- Facebook: ASİP. (2021, Eylül 6). *Facebook*. Mayıs 14, 2022 tarihinde <https://m.facebook.com/asip.merkez/> adresinden alındı.
- Facebook: UID. (2021, Eylül 5). *Facebook*. Ocak 29, 2022 tarihinde <https://www.facebook.com/watch/?v=4186108788174350> adresinden alındı.
- Glaser, B. G. (1978). *Theoretical Sensitivity*. Mill Valley: The Sociology Press.
- Göçmen Kadınlar Birliği. (2022). *Über Uns: Bundesverband der Migrantinnen in Deutschland e.V.* Mart 22, 2022 tarihinde Bundesverband der Migrantinnen in Deutschland e.V. Web Sitesi: <https://www.migrantinnen.net/ueber-uns/> adresinden alındı.
- Hasırcı, O. N. (2008). *Almanya'da Türklerin Siyasal Katılım: Köln Örneği*. Sakarya Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- HDF. (2022, Mayıs 18). 2022 tarihinde HDF Web Sitesi: <https://hdf-online.de/tr/oerguet/hakkimizda.html> adresinden alındı.
- Hür-Türk. (2022). Mayıs 18, 2022 tarihinde Hür-Türk Web Sitesi: <http://www.hurturk.org/> adresinden alındı.
- IGMG. (2022). Mayıs 18, 2022 tarihinde IGMG Web Sitesi: <https://www.igmg.org/tr/hakkimizda/> adresinden alındı.
- IGMG Web Sitesi. (2021, Eylül 24). *IGMG Seçimlere Katılım Çağrısı Yaptı*. Şubat 1, 2022 tarihinde (<https://www.igmg.org/tr/igmg-secimlere-katilim-cagrisi-yapti/>). adresinden alındı
- Kara, M., ve Yaylı, A. (2017). Almanya'da Türkiye İmajına Yönelik Sivil Toplum Örgütlerinin Görüşleri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(7), s. 116-141.
- Karagöz, R. (2001, Kasım-Aralık). Yaban Sıla Oldu: Türkiye'den Almanya'ya Göçün 40. Yılı. *Tezkire Dergisi*(23), s. 19-25.
- Kılıçarslan, A. (2001). Almanya'da İslami Yapılanma Süreci. *Avrupa Günlüğü*(1), s. 295-298.
- Kocagöz, E. (2017). Almanya'daki Türk Sivil Toplum Kuruluşlarının Dış Çevre Aktörleriyle İlişkileri: Baviera Eyaletindeki Türk Dernekleriyle Bir Araştırma. *SUTAD*, 42, s. 547-592.
- Merriam, S. B. (2018). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber (3. b.). (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2. b.). Londra: SAGE.
- Oner, S. (2014). Turkish Community in Germany and the Role of Turkish Community Organisations. *European Scientific Journal, ESJ*, 10(29), s. 72-88.
- Ostergaard-Nielsen, E. (2003). *Transnational Politics: The Case of Turks and Kurds in Germany*. London and New York: Routledge.
- Özdoğru, S. Ç. (2019). *Almanya'da Üçüncü Kuşak Türkiye Kökenli Göçmenlerin Oy Davranışında Etnisite ve Mezhep Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Perşembe, E. (1996). Almanya'da Türklere Ait Dini Kuruluşlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(8), s. 157-180.
- Sakman, T. (2015). *Türk Diasporası'nın Avrupa Siyasal Sistemine Katılımı: Almanya, Hollanda, Belçika*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Schührer, S. (2018). *Türkeistämmige Personen in Deutschland*. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/WorkingPapers/wp81-tuerkeistaemmige-in-deutschland.pdf?__blob=publicationFile&cv=12#:text=insgesamt%20rund%202%2C9%20Mio,1%2C5%20Mio. adresinden alındı.
- Sezgin, Z. (2008). Turkish Migrants' Organizations: Promoting Tolerance Toward the Diversity of Turkish Migrants in Germany. *International Journal of Sociology*, 38(2), s. 78-95.
- Şimşek, E. (2019). Almanya'daki Müslüman Topluma Katkıları Bağlamında DİTİB'in Din Eğitime Yönelik Faaliyetleri. *Eskişeni*, 39, s. 259-282.
- Şit, İ. (2021). *Almanya'daki Türk Diasporası ve Türkiye-Almanya İlişkilerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul.
- TGD Web Sitesi. (2021, Eylül 9). Şubat 15, 2022 tarihinde TGD Web Sitesi: <https://www.tgd.de/tr/2021/09/09/pm-tgd-befragt-alle-direktkandidatinnen-zu-themen-der-einwanderungsgesellschaft-positiver-trend-und-krasser-ausfall/> adresinden alındı.
- Twitter ATİB Genel Merkez. (2021, Eylül 21). *Twitter*. Şubat 2, 2022 tarihinde <https://twitter.com/meutzeyrek/status/1440237497225646087?cxt=HHwWjsCo5e-X4PwnAAAA> adresinden alındı.

- Ünver, O. C. (2015). *Alman Kışı: Neo-Liberal Çağın Almanya'sında Irkçılığın Hedefindeki Göçmenler*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Veri Bankası. (2021, Aralık 29). *Ana Sayfa Veri Bankası Eyaletlere Göre Almanya'da İkamet Eden Sadece Türk Vatandaşı Olan Nüfus (2019 Yılı)*. Ocak 2, 2022 tarihinde Veri Bankası Web sitesi: <https://www.drdatastats.com/eyaletlere-gore-almanyada-ikamet-eden-sadece-turk-vatandasi-olan-nufus-2019-yili/> adresinden alındı.
- Vermeulen, F, ve Berger, M. (2008). Civic Networks and Political Behaviour: Turks in Amsterdam and Berlin. S. K. Ramakrishnan, & B. Irene içinde, *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement* (s. 160-192). New York, NY: Russell Sage Foundation Press.
- VIKZ. (2022). Mayıs 18, 2022 tarihinde İslam Kültür Merkezleri Birliği (Verband der Islamischen Kulturzentren e.V. (VIKZ) Web Sitesi: <https://www.vikz.de/tr/anasayfa.html> adresinden alındı.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. b.). Ankara: Seçkin.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.